

Acımak, Reşat Nuri Güntekin

Öykü Acımak; Anadolu'da sönük bir kasabada başmuallimlik yapan Zehra'nın, senelerdir görüşmediği, kendisini ve ailesini mahvettiğinin düşündüğü babasının vefatı üzerine ele geçirdiği babasının günlüğü ile, kendi aile öyküsünü fark etmesinin hikayesidir. Zehra, otuz yaşlarına yakın, işine olan aşkı ve çalışkanlığı ile çevresindeki herkesin takdirini toplamış, saygı duyulan bir öğretmendir. Vazifesi haricinde de cahil halk için yol gösterici olmuştur. Kasabada, yaşının üzerinde saygınlığı vardır. Kadının çevresi tarafından yadırganan tek kötü özelliği; acıma duygusunun olmayışı, suçlu olana veya olduğunu düşündüğü insanlara karşı zalim tutumudur. Bu, Zehra'nın güçlü iradesinin dışı vurumu gibi görünmektedir. Çalıştığı okula birgün, Zehra'nın babasının ağır hasta olduğu, acilen İstanbul'a gelmesi gerektiğini haber eden pusula gelir. Zehra, Maarif Müdürü olan, dört senedir yakın olduğu Tevfik Hayri Bey'e babasının olmadığını söyler, ancak konuyla belli etmek istemese de akadar olduğu fark edilmiştir. Kısa zaman sonra ise, hastanın ölmek üzere olduğunu bildiren bir telgraf daha gelir. Zehra, artık gerçeği Maarif Müdürü Tevfik Hayri Bey'den saklamaz ve saygı duyduğu müdürünün ısrarı ve tavsiyesi ile İstanbul'a yola çıkar. İstanbul'da kendisini Vehbi Bey isminde babasının eski bir tanıdığı karşılar. Babası ölmüştür, Zehra'ya sitem eder, babasının mütemadiyen Zehra, Zehra diye sayıkladığını ve öldüğünü söyler. Zehra'nın eve vardığında babası ile ilgisiz tutumu, üzgün olmayan halleri dikkat çekmektedir. Vehbi Bey, babasını yolda perişan bir haldeyken, çıplak ayaklı bulduğunu, güçte olsa tanıdığını söyler. Ölmek üzere olduğunu anladığından, gariban hiç değilse yatakta ölsün, diye düşünmüş ve evine getirmiştir. Vehbi Bey, Zehra'ya babasından kalma eski bir sandık verir. Zehra yine ilgisiz tutum takınır, fakat gece sandığı açar, içinde bir kurdeleyle bağlanmış çocuk saç ve günlük vardır. Zehra, okumaya başlayınca, annesi, babası, anneannesi ve kız kardeşi ile alakalı olayların bilmediği yüzünü görür. Babası Mürşit Bey, üniversite diplomasını yeni almış, gariban annesi oğlunu yalnız başına sefaletle büyüttükten sonra vefat etmiş, hayatta yalnız kalmış bir gençtir. Tek emeli, namuslu, şerefli bir şekilde yaşamak ve mutlu bir aile kurmaktır. Anadolu'da memuriyetine başlar, işini en düzgün şekilde yapmaya çalışırken, haksızlıklara ve ahlaksız hareketlere karşı gösterdiği sert tutum ile sivrilmiş, adı çıkmıştır. Bu durumdan dolayı farklı vilayetlerde görevlendirildiği olur. Uzak, ücra bir kazaya kaymakam olarak atanır, burada her gün küçük çocukların temiz su bulamadığından öldüklerini görerek perişan olur. Mürşit Bey, memleket hizmeti için idari işlerin uzun süreçlerini beklemeden, hizmet adına kendi gayreti ile temiz içme suyunu getirir. Artık çocuklarının küçük cenazelerini cami avlusunda görmeyeceği için mutludur, fakat yaptığı işin tepki çekeceğinin de farkındadır. Mürşit Bey, başka bir kazaya sürülmüştür. Burada Fadıl Efendi isminde, yaşlı, kibar bir mal müdürü ile tanışır. Fadıl Bey, çok hastadır, O'nu evine götürüp getirirken, Mürşit, Fadıl Bey'in kızını görüp beğenir. Fadıl Bey ölmüştür, Mürşit ise adeta evin erkeği gibi her türlü işle alakadar olmuş, aileye yakınlaşmıştır. Kısa zaman sonra Fadıl Bey'in kızı Meveddet ile evlenir. Kayınvalidesi, gelmiş geçmiş tüm hayat hikayelerini Mürşit'e anlatır. Fadıl Bey'in esasen hiç görüldüğü gibi bir erkek olmadığından, kendilerine ailece çok çektiğinden bahseder. Mürşit, tamamen kayınvalidesinin tesiri altına girmiştir, ne isterse yapar, boyunu aşan gereksiz harcamalar da başlamıştır. Karısı Meveddet ile, ileri gelen memurlardan biri arasında güç savaşı ve münakaşa olmuştur. Mürşit, kaynanasının dolduruşuna gelir, hadise çıkarır. Mürşit, gene uyarı alır, fakat bu sefer haksız olan taraf kendisidir. Eşi Meveddet, mütemadiyen hasta gezen, mutsuz olan bir kadındır. Kayınvalidesi bu durumun nedeninin, kızında ki sıla hasreti olduğunu, İstanbul'a yerleşirlerse düzeleceği telkinlerinde bulunur, esasen hiç İstanbul'da Meveddet yaşamamıştır, fakat Mürşit bu durumu garipsese de karısı ve kaynanasını kıramaz. Tayinini yapması için Abdüssamet Bey ismindeki evkaf müdüründen ricacı olur, fakat Abdüssamet Bey hiç oralı olmaz. Mürşit bir yolunu bulup tayinini yapmıştır ki Abdüssamet Bey ile tekrar karşılaşır. Yüzünü kızartıp, evlerinde besledikleri fakir, gariban hafız için İstanbul'da küçük bir iş rica eder. Abdüssamet Bey, Mürşit konuştuğuca sinirlenmektedir. En nihayetinde dayanamaz, kendisini ne kadar sevdiğini, takdir ettiği anlatır, fakat artık gerçekleri görmesi gerektiğini, karısının ve kayınvalidesinin eskiden beri kötü ahlakları ve paragözlükleri ile etrafta tanındığını söyler. Zavallı kayınpederi Fadıl Bey'i de bu kadınların hırsları, ahlaksızlıkları ve paragöz tabiatları öldürmüştür. Üstelik, iş istediği zavallı hafız dediği adamın da, kayınvalidesi ile ahlaksız bir ilişkisi olduğu uzun zamandan beri bilinmektedir. Mürşit, o an gerçeklerle yüzleşir fakat inanmaz, hatta bu sözler bu iki kadına daha derinden bağlanmasına neden olur. İstanbul'a geldiklerinde artık Abdüssamet Bey'in ne kadar haklı olduğunu anlar. Kadınların harcamaları, Mürşit'in maaşından beş kat fazladır. Durmak bilmeden çalışan Hurşit artık masraflara yetişemiyor, ufak çaplı yolsuzluklar yapıyordu. En nihayetinde yakalınır ve hapis cezası alır, kaynanası kapı kapı dolanmaya başlamış, ne kadar kötü erkeklere rast geldiğini anlatmaktadır. Üstelik, kayınvalidesinin büyük kızı Ruhsar da kocası tarafından öldürülmüştür. Kayınvalidesi etrafta her ne kadar, orta yaşlarda, çok zengin bir adamla evli olan kızının hazin sonunu anlatsa da, esasen, kızı Ruhsar, annesinin tesiri ile kocasını kıskandırmak isterken yasak aşka girmiş ve kocası tarafından öldürülmüştür. Hapisten çıkan Mürşit, artık parasız ve işsiz bir adamdır. Evde de huzuru yoktur, velhasıl büyük kızı Feriha ve küçük kızı Zehra'ya sahip çıkmak için bu evde olmak zorundadır. Alkole alışmış, perişan bir adam olsa da, kızlarının geleceği için savaş veriyor, ufak tefek işler yapıp, geceyarılarına kadar çalışıp para kazanmaktadır. Bu durum evdeki kadınlar tarafından çapkınlıktan geldiği şeklinde çocuklara anlatılmaktadır. Çocuklar, artık babalarından ziyadesi ile uzaklaşmışlardır. Karısı Meveddet, Mürşit'e bir tanıklarının ailelerinin haline acıdığını, kendisine iş vereceğini söyler. Mürşit, Necip Bey adındaki aile dostunun yanında çalışırken iyi para kazanır. Kendini toplar, işinde gayret gösterir, fakat bir süre sonra karısının Necip Bey ile yasak ilişki içinde olduğunu öğrenir, işten ayrılır, fakat karısından ayrılırsa bu durumun çevreden duyulacağını, kızlarının adına leke sürüleceğini bilir. Karısı ile artık evde uzak yaşamaya başlarlar ki, büyük kızı Feriha veremden ölür. Mürşit, küçük kızı Zehra'nın bu evden, bu kadınlardan kurtulması gerektiğini anlar. Eski bir okul arkadaşına yalvarıp, kızı yatılı okula verir, eski arkadaşı nüfuzlu bir adamdır, kati suretle kızının annesi ve anneannesi ile okul zamanında da görüştürülmemesi gerektiğini talimatını verir. Kendisi artık sefil bir halde de olsa kızını kurtarmıştır. Zehra, günlüğü okumayı bitirdi, babasının cenazesinin yanına gitti,

ayaklarını öptü, Zehra, Anadolu'daki görevine gittiğinde artık acımayı öğrenmişti.

Kişiler

Zehra Küçüklüğü ailesi ile geçmiş fakat sonradan yatılı okula verilmiş bir kadındır. Genç yaşta başmuallim olmuş, vazifesinas bir yapısı vardır. Fakat, acıma duygusundan yoksunluğu ile çevresi tarafından garipsenmektedir.

Baba Mürşit Bey Annesi tarafından zorlukla büyütölmüş, aile hayatı hiç olmamış bir adamdır. Memuriyete başladığında çok ahlaklı, çalışkan yapıdadır. Evlenince, karısının ve kayınvalidesinin tesiri ve baskısı ile yanlış işler yapmış, sefil olmuştur.

Meveddet Mürşit Bey'in karısı, Zehra'nın annesi Meveddet ahlaksız bir kadındır. Kocasına her istediğini yaptırmış, paragöz yapıdadır.

Kayınvalide Çevresindeki herkese her istediğini yaptıran, tatlı dilli, sinsî bir kadındır. Ahlak yoksunudur.

Tema

Ön Yargı Olayları, insanları tek taraflı dinleyerek yargılamak, kişileri yanıltabilir.